

INVESTITORI TRAŽE UKLANJANJE NACIONALNOG INTERVENCIONIZMA

A close-up photograph of two hands, one from a man in a dark suit and tie and one from a woman in a dark sleeve, clasped together. They are holding a coiled white telephone cord. The background is dark and out of focus.

KAKO RADITI?

BOLONJA - Evropska unija ugrožava konkurentnost svoje privrede i rizikuje poremećaje u snabdevanju energijom jer gomila nacionalnih regulativa podriva sposobnost sektora da investira, upozorili su 4. juna čelnici nekih od najvećih evropskih energetskih kompanija. U poruci upućenoj sa ovogodišnje. konvencije udruženja elektroenergetske privrede Evrope, Eurelectric, navodi se da je ovom sektoru najpre i iznad

svoga potrebna čvrsta energetska politika koja će zaustaviti jednostrane intervencije nacionalnih vlada. Izvršni direktor italijanskog Enela i odlazeći predsednik Eurelectrica, Fulvio Conti (foto), rekao je da su vlade i nacionalni regulatori gurnuli u stranu tržišta. Previše je nacionalnih ciljeva i premalo evropske saradnje", rekao je on. Conti je posebno ukazao da "previše šema podrške obnovljivim izvorima energije u EU izaziva neproduktivnost i ometa celokupno elektroenergetsko tržište,

smanjujući zarade kompanijama i mogućnosti da investiraju u nove elektrane i mreže.... dodatno uvećavajući potrošačima račune za struju". Čelnik E.ON-a i nastupajući predsednik Eurelectrica, Johannes Teysen rekao je da postojeća situacija "ugrožava opstanak nekih poslova". E.ON je u maju najavio zatvaranje nekih svojih elektrana na gas, potseća *The Wall Street Journal*

1

LONDON – Cilj Evropske komisije za stvaranje jedinstvenog tržišta električne energije u Evropi ima ozbiljne manjkavosti u drugim segmentima, posebno jer nije valjano prilagođen sistemu sa rastućim količinama proizvodnje struje iz obnovljivih izvora. To će verovatno jačati tenzije kod zemalja članica u procesima ispunjenja njihovih klimatskih ciljeva, zaključak je najnovije analize Oksfordskog instituta za energetske studije: "Ciljni model EU za elektroenergetski tržišta – služi li svrsi? (["The EU 'Target Model' for electricity markets – fit for purpose?"](#))".

PARIZ – Ministarka energije Francuske kazala je u sredu da „ne dolazi u obzir“ oštro povećanje cena električne energije ovoga leta, što je predložio (6,8 do 9,6 odsto) nacionalni energetski regulator (CRE) kako bi pomogao državnom kolosu EDF da pokrije troškove proizvodnje, Ministarka Delphine Batho (FOTO) je rekla posle sednice Vlade da će kabinet u julu doneti odluku vagajući između troškoga proizvodnje električne energije i platežne moći francuske porodice. CRE je rekao da je prošle godine razlika između troškova po kojima EDF proizvodi struju i cena po kojoj je prodaje iznosila 1,47 milijardi evra na štetu kompanije. *AFP*

BUDIMPEŠTA – Mađarska vlada će nastaviti sa smanjivanjem cena energenata i nema sumnje da će naredni rez od 10 odsto biti sproveden u julu, rekla je u utorak ministarka razvoja te zemlje Žuža Nađi. Ona je dodala da je na stranim snabdevačima energije u toj zemlji da odluče „mogu li nas pratiti na ovom putu, ili ne“. Nađi je izrazila velika nadanja da će pregovori sa Rusijom (oko uvoznih cena gasa) osetno doprineti daljem smanjenju cena energije u toj zemlji. **Portfolio.hu**

SOFIJA – Cene gasa u Bugarskoj verovatno će ostati nepromenjene 1. jula, iako je javni snabdevač Bulgargaz podneo zahtev za povećanje tarifa, saopšteno je 4. juna iz energetske i vodoprivredne regulatorne komisije (DKEVR). Istovremeno će biti odloženo i povećanje cena električne energije, dok se ne usvoje promene u Zakonu o energiji i uslovi vezani za obnovljive izvore energije. Promene će pomoći da se izbegnu posledice smanjenja regulisanog tržišta, posle izlaska potrošača na srednjem naponu, kazala je čelnica Komisije Evgenija Haritonova. Ona je objasnila da bi u suprotnom teret subvencionisane otkupne cene struje iz OIE i snabdevanja električnom i toplotnom energijom u dugoročnim ugovorima pao na krajnje potrošače. Haritonova je rekla da cene pristupa mrežama treba da budu definisane prema tipu proizvodnje, tako da budu iste za iste izvore energije i da budu na osetno nižem nivou. **Novinite**

2

SOFIJA – Angela Toneva (na slici, desno) imenovana je u četvrtak za predsednicu bugarske energetske i vodoprivredne regulatorne komisije (DKEVR), umesto Evgenije Haritonove (na slici, levo), koja je dan ranije podnela ostavku na to mesto, nepuna tri meseca kako je bila izabrana za čelnika regulatornog tela. Ostavke je podnelo i svih pet članova borda DKEVR, na čija mesta je vlada postavila nove ljude, prenose **Novinite**. Toneva je radila u regulatornoj Komisiji kao ekspert od 2001, a od 2009. je član Saveta tog tela. Za sada u bugarskim medijima nema objašnjenja za ostavke kompletnog rukovodstva DKEVR.

LONDON – Britanski energetske regulator Ofgem ulazi u bitku sa velikim snabdevačima energijom zbog planova da pomogne ulasku nezavisnih firmi u sektor isporuka električne energije. Regulator se, naime, sprema da narednih nedelja nametne tzv *market maker* obaveze vertikalno integrisanim kompanijama, posle čega će one morati da ustupe deo energije koju proizvode po unapred dogovorenim ponudama i cenama. To će po svemu sudeći izazvati žestoku reakciju nekih od velikih kompanija zabrinutih da će ih ovo izložiti finansijskoj regulativi i troškovima, posebno ako novom licencnom obavezom budu prinuđeni da trguju više električne energije nego što proizvode. Eksperti koje je konsultovao **Utility Week** ne isključuju mogućnost da se *Big Six* (velikih šest energetskih snabdevača) obrate Komisiji za konkurenciju.

KIJEV – Direktor sekretarijata Energetske zajednice (EnZ) Janez Kopač kazao je da bi predaja ukrajinskog gasovodnog transportnog sistema (GTS) Gaspromu mogla izazvati negativne posledice, jer praksa

3

pokazuje da ta kompanija ne poštuje pravila EU. „Počeo bi da diktira svoja pravila i postupanja i verovatno ne bi dozvolio trećoj strani da rukovodi sistemom“, rekao je Kopač u intervjuu (5. juna) za ukrajinski list **Uriadovy Kurier** (list Vlade u Kijevu). Kopač je takođe rekao da ne vidi ekonomskog smisla izgradnji alternativnih gasovoda za transport ruskog gasa do Evrope. Najjasniji primer da „tu nema mnogo ekonomije, ali ima dosta politike“ je – prema Kopaču – „želja da se gradi Južni tok, pored ukrajinskog GTS čiji se godišnji kapacitet od 95 milijardi kubnih metara iskorišćava sa svega 55 milijardi kubika transportovanog gasa“. Komentarišući stavove Rusije da je potrebno promeniti pravila na evropskom gasnom tržištu, Kopač je rekao da promene treba prilagođavati, ali ne na način kako to Rusija predlaže. „Posebno nije normalno da je sada cena električne energije u Evropi toliko niska da većina elektrana na gas miruje jer su cene prirodnog gasa previsoke“, ocenio je Kopač. **Interfax**

SOFIJA – Moratorijum na istraživanje i proizvodnju škriljnog gasa u Bugarskoj tehnologijom hidrauličnog drobljenja je samo privremena mera koja otežava privredne aktivnosti, rekao je novi ministar ekologije te zemlje. Bugarska je u januaru 2012. nametnula vremenski nedefinisano zabranu pomenutog načina proizvodnje prirodnog gasa na čitavoj teritoriji zemlje i crnomorskom podmorju, uz pretnje kazne od 100 miliona leva. Ministarka Iskra Mihailova je rekla za **BTV** da zabrana nije rešenje i da svaki projekat treba individualno razmotriti.

POSLOVI

SOFIJA - Novi bugarski ministar privrede i energetike Dragomir Stojnev je odbacio tvrdnje da vlada planira da oživi napušteni projekat gradnje NE Belene. Ministar je kazao da bi tehničku i ekonomsku analizu projekta trebalo ažurirati, uzimajući u obzir predviđanja o potrošnji struje u idućih nekoliko godina, prenose 3. juna **Novinite**. Novi premijer Bugarske, Plamen Orešarski nagovestio je 30. maja da bi taj posao mogao biti oživljen, kazavši za **BTV** da na Belene gleda kao na ekonomski, a ne politički projekat.

LONDON – Britanski EDF Energy (podfirma francuske Electricite de France) ponudila je fleksibilne uslove malim firmama koje smatraju da su oštećene potpisivanjem ugovora sa fiksnim cenama električne energije.

Taj snabdevač je saopštio ove nedelje da će prekinuti sa komplikovanim automatskim obnavljanjem ugovora, i preko novog *Freedom for business* ugovora nuditi varijabilne cene i slobodu potrošačima da izađu iz dogovora bilo kada. Ponuda je usmerena na one koji nisu

sigurni u buduća tržišna kretanja i ne žele da se vežu za dugi period, prenosi londonski **Express**.

BRATISLAVA - Deoničari slovačke energetske firme Slovenské Elektrárne (SE) nisu odobrili novi budžet te kompanije vezan za završetak gradnje NE Mochovce. U toj nuklearki trenutno rade dva reaktora pojedinačne snage 470 MW, dok su još dva u izgradnji. Kako saznaje lokalni dnevnik **Spectat**, predstavnici države usprotivili su se predloženom planu.

PRAG – Grupacija ČEZ investiraće ove godine 51 milion dolara u modernizaciju nuklearke u Temelinu, u svetlu ispunjenja međunarodnih bezbedonosnih standarda, saopšteno je iz te elektrane agenciji **ČTK**.

4

PEKING – Kina će investirati bezmalo 100 milijardi dolara u tehnologiju prenosa električne energije na daljinu, objavio je 5. juna **The Wall Street Journal** uz konstataciju da će to poslužiti kao test kako Vlada u Pekingu tretira najveće državne kompanije. Državna Kineska prenosna korporacija navodi da će izgradnja nacionalne ultra visokovoltazne mreže smanjiti gubitke u prenosu električne energije. To će ujedno omogućiti proizvođačima struje da lociraju zagađivačke termoelektre na ugaj bliže rudnicima, umesto u gradovima – i time smanjiti zagađivanje urbanih sredina.

BRISSEL – Evropska komisija je u utorak (4. juna) odlučila da uvede antidampinške carine na uvoz kineskih solarnih panela, što je najveći slučaj te vrste do danas i obuhvata uvozno tržište vrednosti 20 milijardi dolara. Odluka stupa na snagu 6. juna sa prosečnom carinom od 11,8% u prva dva meseca. Ako kineski proizvođači u međuvremenu ne podignu cene svojih panela, carina ide na 47%. *EUobserver*

PRAG - Nove fotonaponske i elektrane na biogas u Češkoj koje počnu s radom u 2014. godini neće imati pravo na subvencije, objavio je češki Ured za regulaciju energetike (ERU). To znači da se sve takve elektrane koje se trenutno grade moraju priključiti na mrežu do kraja 2013. godine, ako žele potsticajne tarife. Takva odluka objašnjava se činjenicom da je iz ta dva izvora u sistem već 2011. godine isporučeno mnogo više energije nego što je bilo planirano, što ugrožava ne samo finansijsku konstrukciju državnih subvencija za OIE, nego je i delom doprinosi nestabilnosti elektroenergetskog sistema, piše 4. juna češki dnevnik *Prague Monitor*.

BUKUREŠT – Vlada Rumunije je odlučila da privremeno

1. jula obustavi izdavanje nekih “zelenih sertifikata” proizvođačima obnovljive energije, koje su dobavljači električne energije u obavezi da kupuju. Proizvođačima OIE iz hidropotencijala će za svaki proizvedeni MWh električne energije biti izdavan po jedan, umesto kao do sada dva sertifikata. Za solarne kapacitete taj broj se smanjuje sa šest, na četiri, a za vetro elektrane sa dva, na jedan po MWh. *Rompress*

od

BOLONJA - Jedna od vodećih evropskih energetskih

kompanija RWE predlaže da EU odredi za 2030. cilj smanjenja emisija CO2 za 40%, pod uslovom da se ne odredi minimalna cena za dozvole za emisiju ugljendioksida (ETS). Čelnik RWE Peter Terium, rekao je tokom skupa Eurelectrica u Bolonji, da se rešenje za ovaj cilj treba tražiti preko jačanja EU ETS šeme, koja je oborila cenu dozvole za emisiju tone CO2 na četiri evra. „Teška industrija kaže brojku koja počinje sa 3. Ekolozi kažu 50, pa ja onda kažem 40 odsto, ali ne želim donju cenu za CO2“, rekao je Terium za *Reuters*.

ZAGREB – Nemački RWE ušao je na hrvatsko tržište distribucije električne energije kupovinom firme Energija 2 sustavi d.o.o. Zagrebačka firma, osnovana pre dve godine, lani je imala gotovo 14 miliona kuna prihoda kroz ugovorene poslove sa preduzećima, a uskoro će – kako najavljuje – nuditi struju i domaćinstvima. Direktor RWE Energije Zoran Miliša rekao je da će ta kompanija prodavati električnu energiju i domaćinstvima i privredi jeftinije od HEP-a, ali nije precizirao za koliko. Rekao je da će se to znati za oko dve nedelje, ali je naveo da pravna lica trenutno od Energije 2 kupuju struju od jedan do 10% jeftinije u odnosu na HEP-ove cene. [tportal.hr](http://portal.hr)

BRISEL - Komitet za operativno upravljanje i pouzdanost rada energetskog sistema i Evropska mreža operatora, zatražili su od Crnogorskog elektroprenosnog sistema (CGES) i vlade Crne Gore da hitno počne sa vraćanjem električne energiju koju je Kombinat aluminijuma nelegalno, posredstvom CGES-a, preuzeo iz evropske interkonekcije u periodu od 22.februara do 23.maja, saznaju **Vijesti**. Evropljani traže od državnih organa da KAP ubuduće na legalan način nađe snabdevača, a ukoliko to Elektroprivreda i CGES

ne ispoštuju, iz Brisela su zapretili Crnoj Gori isključenjem sa evropske mreže. Nelegalno povučena struja će morati da se vrati prema određenom planu i prema zadatim rokovima, kažu u CGES-u. „Po metodologiji za systemske usluge, odobreno od strane Regulatorne agencije za enegiju (RAE), CGES nema pravo da kupi ovu energiju, već strana koja je napravila debalans u sistemu – KAP, koji je dužan da nabavi i vrati iste količine. U slučaju da crnogorski sistem ne bude imao mogućnost vraćanja kompenzacionog programa do preciziranog roka, sve elektroenergetske transakcije na teritoriji Crne Gore - uvoz, izvoz i tranzit, biće blokirani, što gotovo sigurno dovodi do privremenog prekida u napajanju električnom energijom svih potrošača u Crnoj Gori", navodi se u

saopštenju CGES-a. U slučaju da se ne nađe redovni snabdevač KAP-a, CGES će, kako se navodi u saopštenju, biti prinuđen da po isteku tronedelnog perioda isključi fabriku sa mreže.

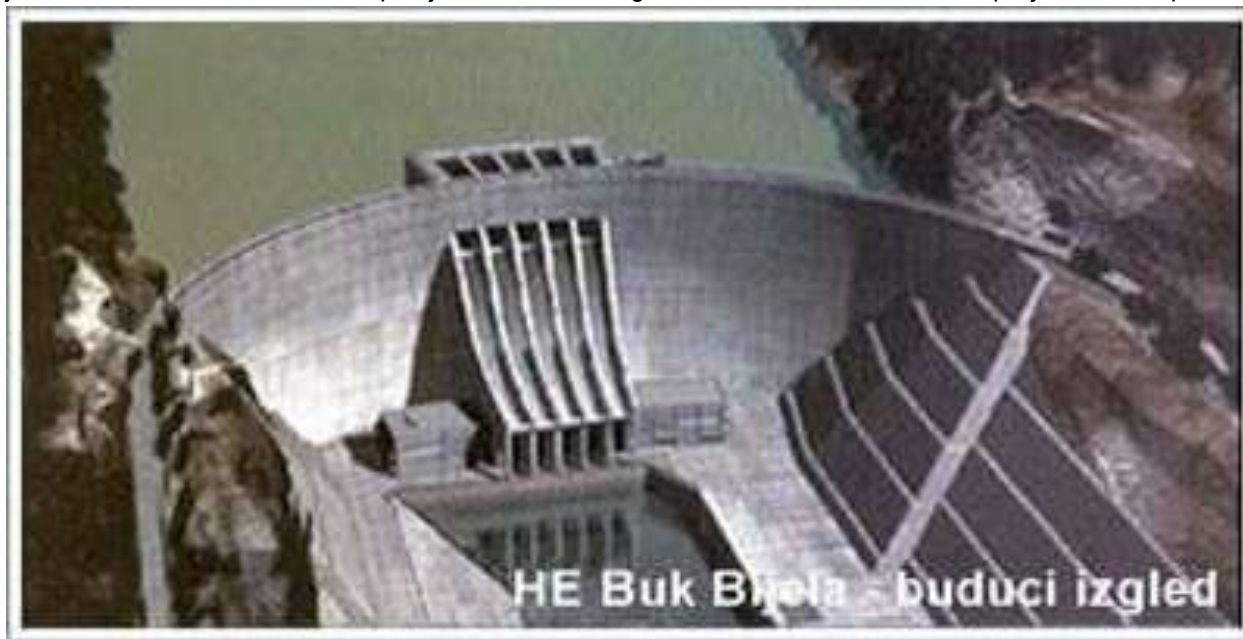

MOSTAR – Zbog gubitaka izazvanih visokom cenom električne energije, mostarska kompanija Aluminijum od 17. juna zapoćeće s postupnim gašenjem svih pogona, saopšteno je 5. juna iz te firme. U izveštaju o poslovanju Aluminijuma, u kome hrvatska Vlada ima udeo od 12 odsto (Vlada FBiH 44% i radnici 44%), navodi se da je svakoga meseca kompanija imala 9,7 miliona maraka gubitka (oko 5 miliona evra).

Energetika-net.

SARAJEVO - Cilj BiH je da do 2018. godine postigne uštede od devet odsto u potrošnji energije, izjavio je direktor instituta za standardizaciju BiH /BAS/ Aleksandar Cincar. *Srna*

BANJALUKA – Komentarišući nedavni raskid ugovora sa nemačkom kompanijom RWE o gradnji četiri hidroelektrane na Drini, ministar industrije, energetike i rudarstva Republike Srpske Željko Kovačević rekao je da će se Vlada RS opredeliti da li će projekat realizovati samostalno ili će tražiti strateškog partnera. On je naveo da se tim Vlade i kompanija RWE nisu usaglasile o određenim uslovima, pa je inostrani partner

odustao od realizacije projekta. Kovačević je dodao da u ovom slučaju nijedna od ugovornih strana nema prava da potražuje bilo kakvu odštetu. Ovim ugovorom bila je predviđena izgradnja četiri hidroelektrane – Buk Bijela, Foča, Paunci i Sutjeska na reci Drini. Ugovor sa nemačkom kompanijom potpisan je 16. septembra prošle godine i predviđao je izgradnju četiri hidroelektrane u gornjem toku Drine, ukupne vrednosti 460 miliona evra. *Srna*

ZAGREB - Projektna firma Crodus Energetika gradiće kombinovanu kogeneracijsku gasnu elektrane na području Slavenskog Broda, vrednu više od 450 miliona evra, saopšteno je iz te privatne kompanije. Planirana elektrana snage 600 megavata predstavlja najmodernije rešenje jer koristi najbolju moguću dostupnu tehnologiju s ukupnim stepenom rada od oko 68 odsto, kaže se u saopštenju. Početak izgradnje planira se za prvu polovinu 2014. *Business.hr*